



Vapaan sivistystyön tulevaisuustyöryhmän kokous

Aika: perjantai 14.11.2025 klo 12.30–15.20

Paikka: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Meritullinkatu 10, nh. Seminarium, 00170 Helsinki

Läsnä

- Ryhmäpäällikkö Minna Polvinen, opetus- ja kulttuuriministeriö, puheenjohtaja
- Johtaja Jarkko Niiranen, Opetushallitus, varapuheenjohtaja
- Asiantuntija Petra Heikkinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- Kehittämispäällikkö Tero Huttunen, opetus- ja kulttuuriministeriö, pysyvä asiantuntija, kohtaan 4.a. asti
- Opetusneuvos Sonja Hyvönen, Opetushallitus
- Hallitusneuvos Jenni Jokinen, opetus- ja kulttuuriministeriö, pysyvä asiantuntija (etäyhteydellä)
- Erityisasiantuntija My Kirvesniemi, opetus- ja kulttuuriministeriö, pysyvä asiantuntija (etäyhteydellä)
- Pääsihteeri Eerika Laalo-Häikiö, Urheiluopistot ry (etäyhteydellä)
- Toiminnanjohtaja Jaana Nuottanen, Kansalaisopistojen liitto KoL ry
- Toiminnanjohtaja Tytti Pantsar, Suomen Kansanopistoyhdistys ry
- Opetusneuvos Anssi Pirttijärvi, opetus- ja kulttuuriministeriö
- Erityisasiantuntija Samuli Rasila, opetus- ja kulttuuriministeriö (etäyhteydellä)
- Asiantuntija Mirka Råback, Opetushallitus
- Toiminnanjohtaja, rehtori Marita Salo, Opintokeskukset ry (Opintotoiminnan Keskusliitto ry, Opintokeskus Sivis)
- Asiantuntija Aleksi Sandroos, Sivistysala ry (etäyhteydellä)
- Opetusneuvos Heikki Tulkki, Opetushallitus
- Johtava erityisasiantuntija Pauliina Viitames, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- Erityisasiantuntija Kyösti Värri, Suomen Kuntaliitto ry (etäyhteydellä)
- Puheenjohtaja Björn Wallén, Vapaa Sivistystyö ry
- Pääsihteeri Tuija Österman, Suomen Kesäyliopistot ry
- Viestintäkoordinaattori Johanni Larjanko, Bildningsalliansen rf (Toiminnanjohtaja Henrika Nordinin sijaisena)

Poissa

- Opetusneuvos, yksikön päällikkö Petri Lehikoinen, Opetushallitus
- Toiminnanjohtaja Henrika Nordin, Bildningsalliansen rf

Esityslista

1. Kokouksen avaaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen

2. Edellisen kokouksen kokousmuistion hyväksyminen (liite 1)

Hyväksyttiin edellisen kokouksen kokousmuistio.

3. Vapaan sivistystyön aiemmat kehittämishankkeet

Anssi Pirttijärvi esitteli nykyisen vapaan sivistystyön lain (632/1998) voimassa oloaikana toteutettuja vapaan sivistystyön rahoitukseen, rakenteeseen, lupajärjestelmään, tutkimukseen ja koulutustehtäviin liittyviä kehittämishankkeita ja uudistuksia. Käytiin keskustelua toteutetuista hankkeista ja reformeista. Todettiin, että vapaan sivistystyön kehittäminen on tapahtunut inkrementaalisesti. Esille nousivat normi- ja informaatio-ohjaus suhteessa vapaan sivistystyön vapauteen, miten hyvin ja millä tavoin vapaa sivistystyö hahmotetaan osana suomalaista koulutusjärjestelmää sekä vapaan sivistystyön vaikuttavuuden osoittamisen vaikeus. Tulevaisuuden kehittämisen kannalta pidetään tärkeänä, että vapaata sivistystyötä

kehitetään kokonaisvaltaisesti ja se nähdään osana suomalaista koulutusjärjestelmää, jota kehitetään kokonaisuutena toimintaympäristön muutokset huomioiden.

4. Kansanopistojen ja kansalaisopistojen ennakoimat muutokset toimintaympäristössä

- a. Toiminnanjohtaja Tytti Pantsar esitteli Suomen Kansanopistoyhdistyksen Kansanopistojen tulevaisuuskuvat – kansanopistot vuonna 2035 -työtä. Työn tavoitteena oli muodostaa jaettua tulevaisuusnäkemyksiä, vahvistaa muutosvalmiutta ja jäsentää vaihtoehtoisia tulevaisuuspolkuja opistoille toimia erilaisissa toimintaympäristöissä. Lopputuloksena muotoutui neljä tulevaisuuskuvaa: Ekososiaalinen sivistys, Rohkeasti digitaalinen, Sivistystyön ytimessä ja Yhteistyön organismi.
- b. Toiminnanjohtaja Jaana Nuottanen esitteli Kansalaisopistojen tulevaisuuskuvat -hankkeen työtä. 12 kansalaisopiston yhteishankkeessa arvioitiin, miten kansalaisopistot voivat vastata tulevaisuuden haasteisiin ja hyödyntää uusia mahdollisuuksia ennakoimalla tulevaisuuden tarpeita ja trendejä, tunnistamalla strategisesti merkittäviä painopisteitä ja kehittämällä toimintaa sekä sisäisesti että suhteessa yhteistyökumppaneihin ja päätöksentekijöihin. Tulevaisuuden kehittämistyössä keskiössä ovat asiakaskeskeisyys ja näkyvyyden lisääminen.

Käytiin keskustelua esittelyjen pohjalta. Vapaan sivistystyön koulutusten tulee tuottaa lisäarvoa osallistujille. Esiin nousivat palvelu- ja oppimismuotoilun tärkeys sekä yhteisöllisyyden merkitys vapaan sivistystyön erityispiirteinä. Pohdittiin laadunhallinnan nykytilaa: laadun kehittäminen on edennyt hajanaisesti ja resurssitehottomasti ilman kokonaisvaltaista mallia. Keskusteltiin mahdollisesta kansallisen koordinaation tarpeesta sekä vapaan sivistystyön laadun ja vaikuttavuuden mittaamisen vaikeudesta.

5. Muutokset vapaan sivistystyön toimintaympäristössä

Keskusteltiin yhteiskunnassa käynnissä olevista muutoksista ja siitä, miten vapaan sivistystyön ulkopuoliset kehityskulut vaikuttavat koulutusmuodon toimintaan ja tulevaisuuteen. Nähdään tarve uudistaa vapaan sivistystyön rakenteita vastaamaan demografisia muutoksia, digitalisaation vaikutuksia sekä eriytyvien todellisuuksien Suomea. Ehdotuksina mahdollisista kehittämistoimista esille nousivat mm. oppilaitosten yhteistyön vahvistaminen ja vapaan sivistystyön resurssikeskusten kehittäminen eri alueille, koulutusjärjestelmän kokonaisvaltainen tarkastelu kehittämistoiminnassa sekä hallinnon keventäminen.

6. Muut asiat

- a. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus järjestävät infowebinaarin tulevaisuustyöstä oppilaitoksille 4.12.2025 klo 13–14.
- b. Tutkijakuulemisten osalta Teamsiin on viety pohja, jonne on listattu eri alojen tutkijoita, joita tulevaisuustyössä olisi hyvä kuulla. Listaa voi täydentää tarpeen mukaan.

7. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään perjantaina 5.12.2025 klo 12.30–15.20 opetus- ja kulttuuriministeriössä.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.24.